

20. Ветринський І.М. Історичні, соціокультурні та міжнародно-політичні передумови виникнення і становлення Австралійського Союзу. *Проблеми всесвітньої історії*. 2020. № 3(12). С. 68-90.
21. Статистичне бюро Австралії. URL: <https://www.abs.gov.au/statistics>.
22. Програма «Entrepreneurs' Programme». URL: <http://www.business.gov.au/advice-and-support/EIP/Pages/default.aspx>.
23. Програма «Research & Development Tax Incentive». URL: <https://business.gov.au/Grants-and-Programs/Research-and-Development-Tax-Incentive>.
24. Проект Global Talent Visa. URL: <https://immigrant.today/australia/platit-145-000.htm>.

УДК 378.4 (94) «190/193»

Мирончук О. А.

УНІВЕРСИТЕТИ АВСТРАЛІЇ В ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ ХХ СТ.

З'ясовано історичні основи розвитку системи вищої освіти та формування наукової політики Австралії в першій третині ХХ ст. Визначено особливості австралійської університетської системи в 1900–1930 рр. та розкрито принципи, на яких вона базується. Проаналізовано базові перетворення, основні напрямки розвитку і модернізації університетської освіти в досліджуваний період. Доведено, що діяльність австралійських університетів органічно вписана в контекст соціокультурної політики Австралії.

Ключові слова: вища освіта, університети, наукова сфера, Австралія.

Мирончук Е. А. Университеты Австралии в первой трети XX в. Выяснены исторические основы развития системы высшего образования и формирования научной политики Австралии в первой трети XX в. Определены особенности австралийской университетской системы в 1900–1930 гг. и раскрыты принципы, на которых она базируется. Проанализированы базовые преобразования, основные направления развития и модернизации университетского образования в исследуемый период. Доказано, что деятельность австралийских университетов органично вписана в контекст социокультурной политики Австралии.

Ключевые слова: высшее образование, университеты, научная сфера, Австралия.

Olena Myronchuk. Australian universities in the first third of the XX century. The historical foundations of the development of the higher education

system and the formation of scientific policy in Australia in the first third of the XX century were clarified. The features of the Australian university system in 1900-1930 are determined and the principles on which it is based were revealed. The basic transformations, the main directions of development and modernization of university education in the studied period were analyzed. It's proven that the activities of Australian universities are organically inscribed in the context of Australian socio-cultural policy.

Keywords: *higher education, universities, scientific sphere, Australia.*

Процеси розвитку вищої освіти та наукової сфери в сучасних умовах все більше зазнають впливу нових імперативів соціально-економічного та культурного розвитку, зумовлених глобалізацією. Саме ці обставини актуалізують необхідність вивчення міжнародного досвіду становлення та розвитку системи вищої освіти, передусім її університетської складової. Звернення до досвіду країн, які демонструють високий рівень розвитку університетської освіти, обумовлюється як запитами суспільства, станом економіки, так і необхідністю забезпечення конкурентоспроможності країни. Разом з тим існує не так багато робіт компаративного характеру з вивчення досвіду окремих країн та можливостей його застосування. Зокрема, маловивченим залишається питання формування та становлення австралійської системи вищої освіти, яка має чітко виражений університетський характер. Тож у цьому контексті досвід Австралії видається цінним та корисним.

Окремі аспекти розвитку вищої освіти в Австралії досліджували як вітчизняні вчені, зокрема І. Балицька, Ю. Кобюк, Н. Пасько, Т. Пилієва, Г. Слозанська, так і зарубіжні, переважно австралійські – К. Даріан-Сміт (Kate Darian-Smith), Дж. Вагорн (James Waghorne), Дж. Брін (Jim Breen), Д. Річард (Davis Richard), Дж. Грегорі (Jenny Gregory) та ін. Однак детальний аналіз наявної фахової літератури з досліджуваної теми свідчить, що проблема становлення та розвитку університетської освіти в Австралії системно не досліджена, що й обумовлює актуальність розробки даної наукової теми. Метою дослідження є з'ясування засадничих принципів університетської системи вищої освіти Австралії в першій третині ХХ ст., а також основних напрямків її розвитку і модернізації.

Важливим досягненням і предметом гордості австралійців є наступність та спадковість у розвитку університетської освіти. Австралія зуміла знайти і утримати певний баланс – інтегруватися в світовий освітній простір, з одного боку, а з іншого – зберегти безперечні переваги національної системи вищої освіти, основу якої складають

університети. Традиції та основні риси австралійських університетів були закладені в другій половині XIX ст., а сама ідея університету була завезена до країни англійськими колоністами [1, с. 70]. Важливу роль у відстоюванні ідеї світського і загальнодоступного університету відіграв Вільям Вентворт – визначний австралійський дослідник, письменник, правник і державний діяч [2].

Фактично ж національна система вищої освіти країни почала формуватися тільки після створення федерації штатів, об'єднаних в Австралійський Союз. Зростання чисельності багатонаціонального населення Австралії, процеси урбанізації і прогрес промислового виробництва, розвиток систем транспортної та інформаційної комунікації, уніфікація законодавства, дефіцит кваліфікованих фахівців, формування суспільної думки і громадянської свідомості висували нові вимоги до закладів вищої освіти.

1 січня 1901 р. шість британських самоврядних колоній – Квінсленд, Новий Південний Вельс, Вікторія, Тасманія, Південна Австралія та Західна Австралія об'єдналися і проголосили федерацію штатів – Австралійський Союз, започаткувавши нову еру державотворення в Австралії. Розвиток нової держави на початку XX ст. посилював потребу в підкресленні її культурних особливостей і пошуку самобутності. Не останнє місце в цьому процесі відводилось вирішенню проблеми університетської освіти, передусім її модернізації. Тож з моменту заснування федерації питання про місце та роль університетської освіти в національному житті Австралії було предметом серйозних обговорень, дискусій та суперечок.

На момент федерації в Австралії вже існували чотири університети: в Сідней (1850 р.), Мельбурні (1853 р.), Аделаїді (1874 р.) та на о. Тасманія (1890 р.). В них навчалось 2 652 студенти, а населення Австралії на той час становило 3 788 100 чол. [3]. Університети були центрами освітнього і культурного життя. На них покладалася відповідальність за підготовку вчителів середніх шкіл та фахівців відповідно до потреб економічного розвитку конкретного штату. Особливістю розвитку університетів цього періоду є їх повна ізольованість один від одного, виключно британська орієнтація вищої освіти з точки зору як її організації, так і змісту навчання, а також відносно невелика кількість студентів.

Незабаром після федерації були створені ще два університети: Квінслендський (1909 р.) та університет Західної Австралії (1911 р.). Таким чином, перші штати нової федеральної системи власне й стали

центрами університетського життя. В 1914 р. в усіх університетах навчалось лише 3 300 студентів (0,1% населення Австралії) [4].

В досліджуваній період уряд Співдружності мав досить обмежені повноваження щодо системи вищої освіти і практично не приймав участі в її розвитку. Відповідальність за законодавче забезпечення, управління і визначення стратегічних пріоритетів розвитку цієї сфери покладалися на штати / материкові території, компетенція федерального уряду не поширювалась на діяльність університетів. Вища освіта продовжувала залишатись в управлінні штатів та материкових територій аж до Другої світової війни.

Тож на початку ХХ ст. в австралійському суспільстві формується ідея про те, що вища освіта має бути сферою особливої державної уваги, остаточно ж вона оформилася після Другої світової війни.

Шість найстаріших університетів Австралії, які були засновані до Першої світової війни, утворили неофіційну групу пісковикових університетів. Вони об'єдналися за тим же принципом, що і британські вузи з червоної цегли, – завдяки матеріалу, з якого були збудовані перші кампуси. В травні 1920 р. на конференції в Сідней представники тодішніх шести університетів Австралії сформували Комітет австралійських віце-канцлерів з метою координації та вдосконалення системи вищої освіти, а також для вирішення питань, що стосуються університетського сектору, однак він так і не набув офіційних повноважень до Другої світової війни [5].

До 1940 р. всі університети фінансувалися урядами штатів. Усі штати мали повну автономію щодо видів і назв документів про закінчення університету, змісту освітніх програм, а також вимог до випускних іспитів. Кожен університет мав свій повноважний законодавчий акт про заснування університету як юридичної особи в своєму штаті / території, який в більшості випадків визначав цілі та завдання університету. Відповідальність за керівництво та управління університетом покладалася на керівний орган, переважно це Рада або Сенат, кількісний склад якого міг коливатися в межах від 15 до 35 виборних осіб і членів, що призначаються [6, с. 7-8].

На початку ХХ ст. відбуваються певні зміни в структурі та ролі університетських керівних органів – загальною тенденцією стає концентрація виконавчої влади в апараті віце-канцлера. Зростаючі виконавчі повноваження сприяли розширенню деяких загальних управлінських функцій. Ефективний пошук та впровадження нових форм існування, з одного боку, дозволяли інтегрувати в себе нові підходи у діяльності, а з іншого – зберігати основні функції і традиції університету.

Період до 40-х рр. XX ст. характеризується становленням вищої освіти Австралії. На початку XX ст. розвиток змісту австралійської вищої освіти продовжував залишатися під впливом британської освітньої моделі; австралійські університети ще підтримували тісний взаємозв'язок з англійськими університетами, які забезпечували заклади вищої освіти Австралії своїми кадрами, а також здійснювали післядипломну підготовку випускників.

Прикметно, що в перші десятиліття XX ст. австралійці починають все частіше займати викладацькі посади, хоча більшість з них були випускниками Оксфордського або Кембриджського університетів. Австралійські інтелектуали починають усвідомлювати, що вища освіта не може прогресувати, лише копіюючи освітню систему Британії, а потребує якісних змін як в змісті освіти, так і в застосуванні нових технологій у навчанні та прогресивних методик у викладанні різних предметів, переосмисленні ролі природничих наук, акценті на фундаментальних дослідженнях та розв'язанні проблеми підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

Протягом 1900-1930 рр. спостерігається децентралізація в управлінні вищою освітою, збільшення кількості навчальних предметів та зміна підходів до навчання, удосконалення університетських програм та планів. Основне завдання австралійських університетів полягало у зміцненні науки і промисловості за рахунок розвитку знань та їх застосування для вирішення найважливіших економічних проблем країни. Досягнення цієї мети передбачалось в умовах жорстких обмежень, відсутності фінансування.

Значний вплив на динамічний розвиток університетів та поступове перетворення їх на провідні заклади вищої освіти спричиняла підтримка приватного капіталу. Протягом перших трьох десятиліть XX ст. австралійські університети майже повністю залежали від незначних щорічних грантів уряду штату та добродійних пожертв. Ці пожертви давали змогу створювати нові кафедри з багатьох дисциплін, розширювати сферу навчальної та наукової діяльності, а також спонукали уряди штатів до збільшення обсягів фінансування.

В першій третині XX ст. австралійська система вищої освіти успішно інтегрувала в себе нові підходи в діяльності та прогресивні тенденції того часу. Австралійські університети одні з перших стали декларувати принципи вільного навчання і приймати всіх бажаючих, незалежно від релігійних переконань та соціального походження. Вони концентрувалися на забезпеченні своїх студентів «реальними» навичками, а не абстрактними теоріями; в змісті навчання переважали

професійна і прикладна орієнтація на протипагу так званім «вільним мистецтвам» в європейських університетах; інженерні курси виділилися в окремих напрям університетської освіти; значного поширення набула вечірня і заочна форма навчання; жінки отримали рівні права з чоловіками здобувати університетську освіту. В цьому полягала їхня основна відмінність від стародавніх англійських університетів. Окрім того, з моменту заснування федерації новий акцент на наукових дослідженнях поступово стає визначальним в діяльності університетів.

У 1900-1930 рр. австралійські університети були все ще тісно пов'язані з класичними та математичними традиціями. Однак створення абсолютно нових факультетів, орієнтованих на вирішення економічних питань, а не реорганізація існуючих навчальних кафедр, було новаторським на той час. Заснування нових факультетів, впровадження практичних та спеціальних курсів стало черговою демонстрацією готовності університетів адаптуватися до економічних потреб країни.

Розвиток і становлення австралійських університетів в першій третині ХХ ст. пов'язані в першу чергу із утвердженням і захистом інституційної автономії. Найстаріші австралійські університети були засновані актами законодавчих органів колоній. Це породило сумніви щодо визнання їхніх ступенів поза межами колоній і призвело до того, що вони домагалися королівських хартій з Лондона, які б надавали їм легітимності по всій Британській імперії. Ця тенденція спостерігалася й після заснування Австралійського Союзу. Так, університет Тасманії отримав королівську грамоту в 1915 р. через 25 років після його заснування [7].

Австралійський підхід в забезпеченні стандартів вищої освіти був обумовлений тим, що всі університети мали статус самостійних установ, а також – юридичні права на акредитацію своїх власних навчальних курсів і програм [6, с. 3].

На початку ХХ ст. рівень системи вищої освіти Австралії був не надто високим, взнаки давались низький рівень підготовки викладачів, недостатнє фінансування університетів. Тож протягом перших трьох десятиліть ХХ ст. університети розпочали активну роботу з покращення та активізації своєї діяльності. Результатом подолання суперечностей між наявною і необхідною системою вищої освіти став процес удосконалення університетських програм, запровадження нових курсів, навчальних дисциплін, започаткування нових наукових галузей.

Стрімке зростання кількості студентів в університетах в першій половині ХХ ст. відображало поступ технологічного розвитку та загальний прогрес епохи. Водночас університети активно відстоюють права жінок отримувати освіту на рівних умовах з чоловіками, обіймати викладацькі посади, входити до складу Сенату (Ради) університету. На початку ХХ ст. значно активізується студентське життя університетів: створюються студентські ради, започатковуються студентські періодичні видання. Університети завойовують високу репутацію за видатні наукові дослідження. У 1915 р. професор математики та фізики університету Аделаїди сер Вільям Брегг разом зі своїм сином, випускником цього закладу сером Лоуренсом Бреггом отримав престижну Нобелівську премію з фізики [8].

Перша світова війна внесла свої корективи в розвиток університетів, призвела до згорання більшості лекційних курсів, університети стали місцем військової підготовки і зазнали чималих людських втрат.

У міжвоєнні десятиліття австралійські університети значно розширилися і утвердилися завдяки ґрунтовній базі, що була закладена в останні десятиліття ХІХ ст.: збільшувалась кількість студентів, реалізовувався цілий ряд амбітних планів, спрямованих на розвиток інфраструктури та капітального будівництва, зростало їх значення та авторитет в житті суспільства. Ці якісні зміни привели до переходу від установ, що займаються «гуманітарною освітою вчених-джентльменів», до навчальних закладів, які беруть активну участь в підготовці кваліфікованих спеціалістів для наукоємних професій [9].

У 1902 р. своє 50-річчя святкував **Сіднейський університет** – перший заклад вищої освіти Австралії. За цей час він значно розширився і утвердився. Там викладали не тільки традиційний університетський курс – класику, природничі науки та математику, а також і «сучасні» дисципліни – французьку та німецьку мови, політичну думку.

Позитивні зрушення стали можливими завдяки значній фінансовій допомозі, яку надавали університету благодійники та меценати: підприємець Генрі Чалліс (250 000 ф. ст.), бізнесмен Томас Фішер (30 000 ф. ст.), інженер та підприємець сер Нікол Рассел (50 000 ф. ст.). Австралійський політик, природознавець та зоолог сер Вільям Маклей подарував університету унікальну природознавчу колекцію [10].

В ювілейний рік стрімко зросла кількість студентів – 730 осіб (в 1901 р. їх було 657). В 1909 р. була відкрита університетська бібліотека, названа на честь її головного мецената Т. Фішера, згодом був побудований комплекс університетських споруд. В 1914 р. була створена

спілка жінок Сіднейського університету, а у 1929 р. – представницька студентська рада [11].

В 1919 р. кількість факультетів збільшується з чотирьох до десяти. У 1919 р. лікар-акушер-гінеколог Констанс Д'Арсі стає першою жінкою, обраною до складу Сенату університету [12].

Перша третина XX ст. позначилася динамічним розвитком **Мельбурнського університету**. Стрімкий прогрес природничих дисциплін на початку XX ст. призвів до офіційного відкриття в 1903 р. факультету природничих наук. На інженерному факультеті вперше були запроваджені наукові ступені в галузі гірничої справи, машинобудування та електротехніки. Один за одним створюються нові факультети: стоматологічний (1904 р.), сільськогосподарський (1911 р.), педагогічний (1918 р.), економічний (1924 р.), архітектурний (1931 р.). У 1911 р. в університеті була заснована перша в країні кафедра англійської мови, а у 1912 р. – кафедра соціології. У 1915 р. у складі університету був створений перший в Австралії медичний науково-дослідний інститут [13].

У першій третині XX ст. університет намагався залучати найкращих вчених та дослідників для наукової роботи та викладання, запроваджувати нові наукові напрямки. Так, в 1919 р. зоологія стала самостійною навчальною дисципліною. У 1937 р. на базі університету була заснована рентгенівська та радіева лабораторія Співдружності. У тому ж році був заснований перший в Австралії метеорологічний факультет, дослідження з хімії набувають загальнодержавного значення. Все це свідчило про зміщення акцентів на дослідницьку наукову роботу.

Особливої популярності університет став набувати серед жінок. Так, Джорджина Світ стала першою жінкою в Австралії, яка в 1904 р. отримала ступінь доктора наук в Мельбурнському університеті, а згодом у цьому ж таки університеті стала першою в Австралії жінкою-професором.

В першій третині XX ст. подальшого розвитку набули структурні підрозділи факультету мистецтв: Вікторіанський коледж мистецтв та Мельбурнська музична консерваторія – перша в історії Британської імперії консерваторія у складі університету. У 1926 р. був створений факультет музики.

У першій третині XX ст. університет змушений був двічі – в 1904 та 1920 рр. оголошувати кампанії зі збору коштів на забезпечення навчального процесу та підтримку діяльності закладу, намагаючись таким чином привернути увагу громадськості до потреб університету

та його значення для розвитку суспільства. У 1919 р. річний бюджет університету складав 45 000 фунтів стерлінгів і потребував значно більших обсягів фінансування і додаткової підтримки [13].

Новаторські підходи до розвитку вищої освіти демонстрував **університет Аделаїди** – третій найстаріший австралійський університет. Він був першим в Австралії, який обрав жінку до Ради університету (1914 р.) і присвоїв жінці докторський ступінь з музики (1918 р.).

Дух досліджень отримав подальшого розвитку на початку ХХ ст. У 1900-х рр. університет пропонував ступінь з мистецтва, природничих наук, права, медицини та музики. Були запроваджені нові дисципліни: математика, філософія, мови та гірнична техніка [14].

З університетом Аделаїди пов'язано ім'я австралійського геолога і полярного дослідника, автора багатьох праць по геології і гляціології, учасника трьох антарктичних експедицій сера Дугласа Моусона. Відомий дослідник Антарктики 31 рік працював в університеті професором геології та мінералогії. 1907 р. Д. Моусон був учасником першої експедиції Е. Шеклтона, а у 1911 р. організував власну експедицію до Антарктиди, яка увійшла в історію як Австралійська антарктична експедиція (1911-1914 рр.). В ході експедиції на карту було нанесено більшу частину антарктичного узбережжя і виявлено більше сотні різних географічних об'єктів. Наукові праці цієї експедиції склали 22 томи [15, с. 109-111].

Своєю динамічному розвитку у першій третині ХХ ст. університет багато в чому зобов'язаний австралійському бізнесмену і меценату Барру Сміту, який протягом дев'ятнадцяти років входив до складу Ради університету. За життя його пожертви університету перевищили 20 000 ф. ст., у тому числі – 9 000 ф. ст. на благоустрій бібліотеки, яка згодом була названа його ім'ям, та придбання книг. Він зробив значний внесок у розвиток пошукових і розвідувальних робіт з геологічного вивчення надр та заснування метеорологічної обсерваторії на горі Костюшко – найвищій вершині материкової Австралії [14].

Початок ХХ ст. був найбухливішим періодом в історії **університету Тасманії**. Постійні звинувачення у його недоцільності та неефективності призвели до того, що в 1903 р. на розгляд парламенту штату навіть був внесений законопроект про закриття університету, який, щоправда, не набрав необхідної кількості голосів [16, с. 27].

Намагаючись продемонструвати своє значення для штату, Рада університету у 1901-1903 рр. просувала план зі створення нової гірничої школи, яка мала б готувала спеціалістів для гірничодобувної галузі Тасманії, однак він не отримав схвалення й підтримки парламента-

рів. Натомість на факультеті природничих наук запроваджуються нові курси: механічне креслення, геодезія та прикладна механіка.

Нова ера співпраці між урядом штату та університетом розпочалася після того, як університет став здійснювати підготовку майбутніх тасманійських вчителів для педагогічного коледжу в Хобарті. Ці зрушення привели до зростання кількості студентів: з 57 чол. у 1904 р. до більше 100 чол. у 1906 р. та до 147 чол. у 1910 р.

З 1909 р. акцент на наукових дослідженнях поступово стає визначальним в діяльності університету. У 1910 р. заклад отримав першу велику пожертву від Джона Ральстона у розмірі 8000 ф. ст., яка передбачалась виключно для наукових досліджень [17]. Ці кошти були спрямовані на підтримку нещодавно заснованої кафедри біології, яку в 1911 р. очолив професор Теодор Флінн – один із перших дослідників репродуктивної біології сумчастих.

Знаковим дослідницьким проектом, реалізованим університетом Тасманії, стало проектування і будівництво у 1916 р. першої великої гідроелектростанції на острові. Відтоді гідроенергетика стає окремим науковим напрямком. В 1919 р. уряд надав університету грант у розмірі 3000 фунтів стерлінгів на спорудження нової лабораторії для потреб електротехнічної промисловості.

Відкриття в 1919 р. торгівельно-економічного, а у 1921 р. – інженерного факультету було зумовлене зосередженням більшої уваги на спеціалізованих курсах, орієнтованих на професіоналів, які навчалися без відриву від виробництва. У 1927 р. з призначенням Александера Лестера професором фізики фізичний факультет став одним з провідних в Австралії і здійснював дослідження в галузі фізики елементарних частинок, космічного випромінювання і електрохімії металевих поверхонь [16, с. 45].

Помітну роль в житті університету почали відігравати жінки. До 1914 р. вони отримали 66 із 175 присвоєних наукових ступенів (37,7%). В 1928 р. Едіт Ловенштерн була призначена викладачем математики, ставши першою жінкою, що посіла постійну академічну посаду [17].

10 грудня 1909 р. на честь 50-річчя відокремлення Квінсленда від Нового Південного Вельсу актом парламенту штату був заснований **університет Квінсленда** і сформований перший сенат з 20 чоловік. У 1910 р. були створені перші три факультети: мистецький, природничих наук та інженерний, а в 1911 р. розпочали навчання перші 83 студенти (60 юнаків та 23 дівчат). У 1914 р. Квінслендський університет присудив вчені ступені своїй першій групі випускників [18].

Після Першої світової війни університет започаткував ряд амбітних планів, спрямованих на розвиток інфраструктури та капітального будівництва закладу. У 1923 р. відомі австралійські меценати Джеймс О'Ніл Мейн та його сестра Мері подарували університету 693 акри (280 га) землі для розвитку майбутнього сільськогосподарського факультету. Через чотири роки вони надали кошти у розмірі понад 50 000 ф. ст. на придбання 274 акрів (111 га) землі під забудову університету. Починаючи з 1926 р., один за одним засновуються нові факультети: сільського господарства, ветеринарії, медицини та стоматології [19, с. 61-64].

У 1927 р. перший професор фізики Квінслендського університету Томас Парнелл розпочав свій знаменитий довгостроковий експеримент з падінням висоти звуку: він вирішив довести, що деякі сполуки, які здаються твердими (пек), насправді – рідини дуже високої в'язкості. Цей експеримент визнаний як найдовший лабораторний експеримент у світі, що проходить у безперервному режимі й триває донині [20].

Університет Західної Австралії був заснований у лютому 1911 р. як перший університет штату, а також перший безкоштовний університет у Британській імперії. Згідно з Актом про університет Західної Австралії уповноваженим колегіальним університетським органом був Сенат, що складався з 18 членів і віце-канцлера. Він визначав основні засади і напрями розвитку університету та приймав рішення з найважливіших питань його діяльності. В рамках закону про університет Західної Австралії в 1913 р. також була створена студентська гільдія як незалежний автономний самоврядний орган.

Законодавці того часу були одностайні в думці, що університет має бути не лише безкоштовним, а й надавати вищу освіту практичного характеру, щоб розвивати економіку Західної Австралії. Основу новоствореного університету склали три факультети – інженерний, природничих наук та мистецький, на яких навчалось 184 студенти (63% юнаків і 37% дівчат) і працювало 12 викладачів.

У 1916 р. перший канцлер університету та один із його засновників сер Джон Вінтроп Хакетт залишив університету щедрий спадок – суму у розмірі 425 000 ф. ст., завдяки якому в 1929-1932 рр. на площі 51 га було побудовано нове університетське містечко, а університет став одним з найбільших землевласників у Перті [21].

Протягом першого десятиліття розвитку університету не вщухали суперечки щодо сумісності політики безкоштовної освіти з великими витратами на забезпечення його діяльності. Тож згідно із заповітом Дж. Хакетта було засновано чимало стипендій для здібних та обдаро-

ваних студентів. Перший докторський ступінь університет присвоїв в 1919 р. У 1920 р. у ньому навчалось 332 студенти (59% чоловіків та 41% жінок) [22, с. 28].

Чималий внесок у розвиток університету Західної Австралії зробив професор Хуберт Вітфельд, який двічі був віце-канцлером: у 1913-1915 та 1925-1927 рр. Основний акцент в діяльності молодого університету Х. Вітфельд робив на широкому та різноплановому діапазоні начальних програм та якості навчання студентів, а не на дорогих та затратних наукових дослідженнях. Його політика, спрямована на підтримку тісного зв'язку між природничими та гуманітарними дисциплінами, забезпечувала єдність міжфакультетського співробітництва. Велика заслуга Х. Вітфельда полягала також у тому, що він започаткував міжнародне співробітництво університету, а у 1927 р. ініціював створення четвертого факультету – юридичного [22, с. 79-82]. В 1930 р. в університеті навчалось понад 600 студентів. Отож, розбудова нової держави у першій третині ХХ ст. посилювала потребу і необхідність розвитку і вдосконалення університетської освіти, яка органічно вписана в контекст соціокультурної політики Австралії і є її важливою складовою.

Ключові базові перетворення, основні напрямки розвитку і модернізації австралійських університетів в першій третині ХХ ст. полягали у створенні нових дисциплін, навчальних програм та кваліфікацій, передачі досягнень в галузі професійних знань, якісних змінах в структурі університетських керівних органів, започаткуванні наукових досліджень.

Діяльність австралійських університетів в першій третині ХХ ст. з високим ступенем ймовірності можна віднести до об'єктів національного австралійського дискурсу, які відіграли значну роль у становленні та розбудові системи вищої освіти Австралії.

Використані джерела та література:

1. Пилаєва Т. Виникнення та розвиток системи вищої освіти Австралії. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки.* Вип.1. Бердянськ : БДПУ, 2020. С. 70-84.
2. Зернецька О.В. Вільям Вентворт – демократ за світоглядом, австралійський політик і мандрівник за покликанням. *Проблеми всесвітньої історії.* 2019. № 2(8). С. 185-199.
3. Higher education in Australia // *K12 Academics.* URL: <https://www.k12academics.com/Higher%20Education%20Worldwide/higher-education-australia>

4. Breen J. Higher education in Australia: structure, policy & debate. URL: <http://nihongo.monash.edu/aused/aused.html>
5. Universities Australia. URL: <https://www.universitiesaustralia.edu.au/about/history/>
6. Инди Э., Гейл Р. Финансовый менеджмент в вузах Австралии: Материал проекта ОЭСР «Финансовое управление в высшем образовании». М. : ГУ-ВШЭ, 2003. 31 с.
7. Letters Patent granted to the University of Tasmania, signed 30th August 1915 // The University of Tasmania. URL: <https://eprints.utas.edu.au/15939/>
8. About the University of Adelaide // The University of Adelaide. URL: <https://www.adelaide.edu.au/about/university-profile/history>
9. Darian-Smith K., Waghorne J. Australian universities, expertise and internationalism after World War I. *Journal of Australian Studies*. 2019. Vol. 43. Issue 4. P. 412-428.
10. Fischer G.L. The University of Sydney, 1850–1975: Some history in pictures to mark the 125th year of its incorporation. Sydney : University of Sydney, 1975. 132 p.
11. A history of thinking forward // The University of Sydney. URL: <https://www.sydney.edu.au/about-us/our-story/australias-first-university.html>
12. Milestones: from inauguration to present day // The University of Sydney. URL: <https://www.sydney.edu.au/about-us/our-story/timeline.html>
13. 160 Years of Melbourne University // The Melbourne University. URL: <http://our-history.unimelb.edu.au/exhibitions/160-years-of-melbourne-university/>
14. About the University of Adelaide // The University of Adelaide. URL: <https://www.adelaide.edu.au/about/university-profile/history>
15. Ayres P. Australasian Antarctic Expedition (1911–1914). *Encyclopedia of the Antarctic* / Ed. by Beau Riffenburgh. N.Y., L. : Routledge, Taylor & Francis Group, 2007. P. 109-111.
16. Davis R. Open to talent: the centenary history of the University of Tasmania, 1890–1990. Hobart : University of Tasmania, 1990. 256 p.
17. University of Tasmania 125 years // The University of Tasmania. URL: <https://125timeline.utas.edu.au/>
18. History of UQ // The University of Queensland. URL: <https://about.uq.edu.au/history-of-uq>
19. Malcolm I. A place of light & learning: the University of Queensland's first seventy-five years. St. Lucia, Qld. : University of Queensland Press, 1985. 429 p.
20. Pitch Drop experiment // The University of Queensland. School of Mathematics and Physics. URL: <https://smp.uq.edu.au/pitch-drop-experiment>
21. Centenary celebrations // The University of Western Australia. URL: <https://www.web.uwa.edu.au/university/history/centenary>
22. Gregory J., Chetkovich J. Seeking Wisdom: A centenary history of the University of Western Australia. Western Australia : UWA Publishing, 2013. 488 p.